

ЕПІЗООТОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ПАСТЕРЕЛЬОЗУ ТВАРИН В ГОСПОДАРСТВАХ ВИШГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мельник В.В., к.вет.н., доцент

Ткаченко В.В., к.вет.н., асистент

Національний університет біоресурсів та природокористування
України

Проведено аналіз епізоотичної ситуації у Вишгородському районі Київської області щодо пастерельозу тварин. Встановлено, що пастерельоз досить поширене захворювання в тваринницьких господарствах Вишгородського району. Ензоотії пастерельозу не мають чітко вираженої сезонності, проте спалахи інфекції частіше спостерігаються в дощову пору року, при різкому похолоданні і значній вологості. Фактором, що сприяє виникненню пастерельозу серед тварин є порушення санітарно-гігієнічних норм і ветеринарно-санітарних правил утримання тварин.

***Ключові слова:** пастерельоз, *P.haemolytica*, тварини, епізоотична ситуація, хвороби вірусної етіології, хвороби бактеріальної етіології*

Постановка проблеми та аналіз останніх публікацій. Бактеріальні хвороби тварин завдають істотної економічної шкоди тваринництву України. Серед цих захворювань найбільше поширення мають сальмонельоз, колібактеріоз, кокова інфекція, пастерельоз та інші, вивчення природних осередків, епізоотології, розробка засобів профілактики та терапії яких є актуальними науково-практичними проблемами.

Численні дослідження свідчать, що пастерельоз тварин має широке поширення і перешкоджає розвитку тваринництва [1 - 3].

Встановлено, що в Україні, у тому числі в господарствах Київської області, в останні роки відзначається широке поширення пастерельозу тварин, збільшення вогнищ інфекції, що загострює епізоотичну ситуацію по цьому захворюванню.

Циркуючі в природі збудники беруть участь в епізоотології бактеріальних хвороб сільськогосподарських тварин. Тому моніторинг природних вогнищ бактеріальних патогенів є одним з основних заходів запобігання епізоотій зооантропонозів [2, 4 - 6].

Мета роботи – вивчити епізоотичну ситуацію щодо інфекційних хвороб тварин в Вишгородському районі Київської області та особливості епізоотичного процесу пастерельозу тварин.

Матеріали і методи досліджень. Дослідження виконувались на базі лабораторії кафедри епізоотології та організації ветеринарної справи, в

господарствах Вишгородського району, на базі лікарні ветеринарної медицини та в лабораторії ветеринарної медицини Вишгородського району Київської області.

Для виявлення динаміки розповсюдження випадків захворювання на пастерельоз в Вишгородському районі використовували звіти та дані Управління ветеринарної медицини Вишгородського району за 2002-2012 роки.

Матеріалом для прижиттєвої діагностики пастерельозу тварин була кров. Для посмертної діагностики використовували кров із серця, ексудат з легень, лімфовузли, шматочки паренхіматозних органів (легені, селезінки, печінки), які були відібрані від вимушено забитих тварин та трупів тварин не пізніше 3-5 годин після їх загибелі. Основними методами діагностики пастерельозу були епізоотологічний, клінічний, патологоанатомічний та лабораторний (бактеріологічний, імуноферментний аналіз).

Результати досліджень. В структурі інфекційних хвороб, пастерельоз тварин в Вишгородському районі Київської області до 1999 року посідав п'яте місце після колібактеріозу, дизентерії, сальмонельозу, бешихи (рис. 1).

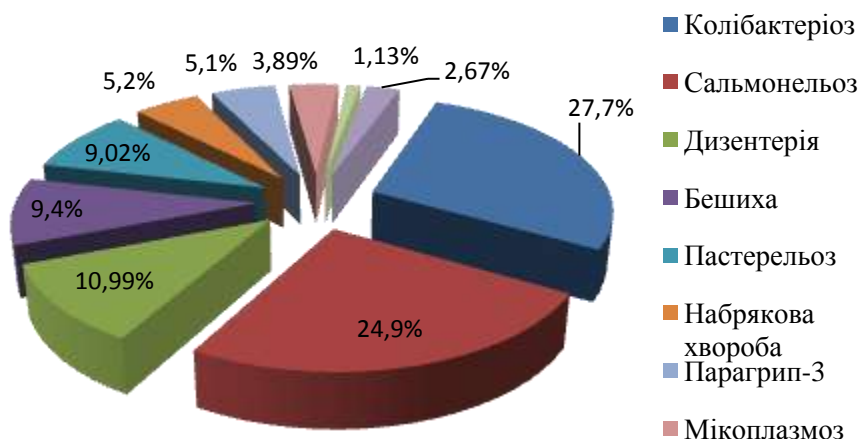

Рис. 1. Нозологічний профіль інфекційної патології серед тварин в Вишгородському районі Київської області (1999-2010 рр.)

У період 2010–2012 рр. пастерельоз часто супроводжує респіраторні хвороби і займає серед інфекційних захворювань третє місце (рис. 2). При виконанні роботи нами були досліджені тваринницькі господарства Вишгородського району, які вважались благополучними щодо пастерельозної інфекції. Але в них реєструються захворювання органів дихання, як вірусної, так і бактеріальної етіології (парагрип-3, респіраторна форма хвороби Ауескі, інфекційний вірусний ринотрахеїт, цирковірусна інфекція, мікоплазмоз, гемофільоз, бордетельоз, інфекційний атрофічний риніт (ІАР), легеневий прояв хламідіозу тощо). Тому мета наших подальших досліджень була спрямована на виявлення *P.haemolytica* у господарствах, де реєструються респіраторні захворювання тварин.

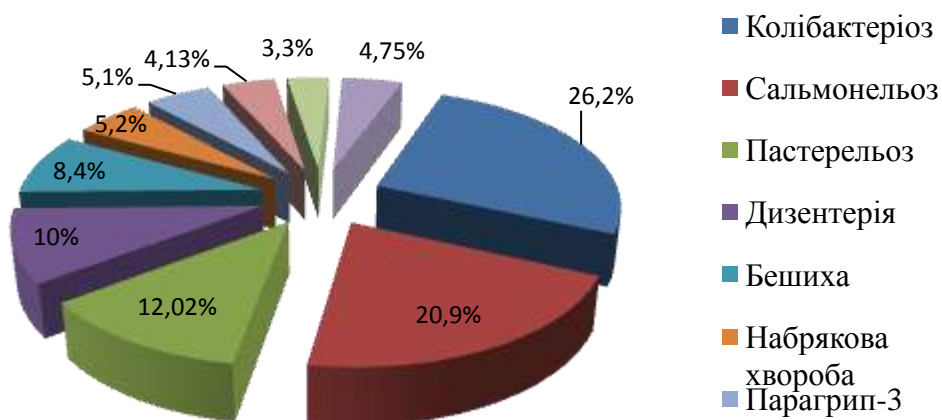

Рис. 2. Нозологічний профіль інфекційної патології серед тварин в Вишгородському районі Київської області (2010-2012 рр.)

В Вишгородському районі вперше пастерельоз був зареєстрований в 1952 році. За останні 10 років спостерігалось 22 випадки захворювання на пастерельоз. Підставою для встановлення діагнозу на пастерельоз в господарствах були: епізоотологічні дані, клінічні дослідження, результати патологоанатомічних розтинів та бактеріологічні дослідження.

Остаточний діагноз був поставлений на підставі лабораторних досліджень проведених в Вишгородській районній державній лабораторії ветеринарної медицини.

Відомо, що інфекційні захворювання зокрема, пастерельоз найчастіше зустрічається в господарствах, в яких порушено умови годівлі й утримання тварин і молодняку, що знижує їх природну резистентність і сприяє виникненню захворювання.

Спалахи інфекції можливі також у разі завезення для комплектування приховано інфікованих тварин з неблагополучних господарств або надходження в неблагополучне господарство нових сприйнятливих (неімунних) тварин. З організму інфікованих тварин пастерели виділяються з фекаліями, носовим слизом, слиною, видихуванім повітрям. Зараження відбувається під час контакту здорових тварин з хворими та перехворілими бактеріоносіями, а також через корми, воду, повітря, підстилку, предмети догляду, контаміновані виділеннями інфікованих тварин. Факторами передачі можуть стати продукти забою, шкіра, шерсть та інша сировина, отримана від хворих, вимушено забитих і загиблих від пастерельозу тварин. Можливе передавання збудника хвороби гризунами, кровосисними комахами й кліщами. Тварини заражаються через слизові оболонки верхніх дихальних шляхів і травного каналу, а також через ушкоджену шкіру. Появі та поширенню пастерельозу сприяють різні порушення ветеринарно-санітарних правил утримання та годівлі тварин (перегрівання, тривалі перегони, невпорядковане транспортування, скупчене утримання, згодовування недоброякісних кормів, інвазійні захворювання). При цьому несприятливі умови існування тварин часто відіграють вирішальну роль не тільки у

виникненні та поширенні хвороби, а й у тяжкості її перебігу. Ензоотії пастерельозу не мають чітко вираженої сезонності, проте спалахи інфекції частіше спостерігаються в дощову пору року, при різкому похолоданні та значній вологості (рис. 3). Тривале й широке пастерелоносійство зумовлює формування стаціонарних осередків інфекції.

Рис. 3. Сезонність прояву пастерельозу серед тварин у Вишгородському районі

Висновки:

1. Вишгородський район Київської області неблагополучний з ряду інфекційних хвороб, серед яких реєструються колібактеріоз, сальмонельоз, дизентерія, бешиха та інші. При цьому за останні 14 років пастерельоз в структурі хвороб, що реєструються в районі перемістився з п'ятого на третє місце. Це пов'язано з носійством, завезенням не щеплених тварин в район, безсистемне використання антибіотиків, що веде до спотворення наслідків діагностики захворювання і проблем з ліквідацією.

2. Появі та поширенню пастерельозу сприяють різні порушення ветеринарно-санітарних правил утримання та годівлі тварин (перегрівання, тривалі перегони, невпорядковане транспортування, скупчене утримання, згодовування недоброякісних кормів, інвазійні захворювання). При цьому несприятливі умови існування тварин часто відіграють вирішальну роль не тільки у виникненні та поширенні хвороби, а й у тяжкості її перебігу.

3. Ензоотії пастерельозу не мають чітко вираженої сезонності, проте спалахи інфекції частіше спостерігаються в дощову пору року, при різкому похолоданні та значній вологості.

Список використаних джерел:

1. Болгарян Ш.В. Сезонность заболеваний и их иммунопрофилактика / Ш.В. Болгарян // Сб. научн. тр. Ар.СХИ.: Проблемы ветеринарного обслуживания в Армении. – Ереван. – 1985. – Вып. 54. – С. 42-45.

2. Вплив факторів зовнішнього середовища на виживання збудника пастерельозу / Т. І. Тарасюк, Л. К. Волинець, В. І. Москалюк, В. М. Яненко, У. М. Яненко // Вісник Сумського державного аграрного ун-ту. – 1999. – Вип. 4. – С. 181–183.

3. Епізоотологічний моніторинг та удосконалення засобу діагностики пастерельозу тварин, викликаного *Pasteurella Haemolytica* : автореф. дис. канд. ветерин. наук: 16.00.03 - ветеринарна мікробіологія, епізоотологія, інфекційні хвороби та імунологія / В.В. Ткаченко // Національний університет біоресурсів і природокористування України. - К., 2011. - 24 с.

4. Мазур Т.В. Особливості епізоотичного процесу при пастерельозі великої рогатої худоби, викликаного *P. haemolytica* / Т.В. Мазур, Н.Г. Сорокіна, В.В. Ткаченко // Вісник аграрної науки. – 2009. – № 6. – С. 34–35.

5. Ткаченко В.В. Епізоотична ситуація з пастерельозу в світі / В.В. Ткаченко // Науковий вісник НАУ. – 2008. – Вип. 127. – С. 304–308.

6. Яненко У.М. Епізоотична ситуація по пастерельозу свиней у господарствах України за 2001–2004 рр. та етіологічна структура захворювання / У.М. Яненко // Ветеринарна біотехнологія. – Київ : Аграрна наука, 2005. – Бюл. № 6. – С. 229–237.

Мельник В.В., Ткаченко В.В.
Эпизоотологические особенности течения пастереллеза животных в хозяйствах Вышгородского района Киевской области

Проведен анализ эпизоотической ситуации в Вышгородском районе Киевской области относительно пастереллеза животных. Установлено, что пастереллез распространен среди животноводческих хозяйств Вышгородского района. Энзоотии пастереллеза не имеют четко выраженной сезонности, однако вспышки инфекции чаще наблюдаются в дождливое время года, при резком похолодании и значительной влажности. Фактором, способствующим возникновению пастереллеза среди животных является нарушение санитарно-гигиенических норм и ветеринарно-санитарных правил содержания животных.

Ключевые слова: пастереллез, *P. haemolytica*, животные, эпизоотическая ситуация, болезни вирусной этиологии, болезни бактериальной этиологии

Melnyk V.V., Tkachenko V.V.
Epizootological features of the run of pasteurellosis of animals in households of Vyshgorod district of Kyiv region

The analysis of epizootological situation was conducted in Vyshgorod district of Kyiv region dealing with pasteurellosis of animals. It is set, that pasteurellosis is widely spread disease in animal households of Vyshgorod district. Epizooty of pasteurellosis doesn't have clearly defined seasonality, however the outbreaks of infection are more often observed during the rainy season of the year, while sudden cold snap and significant humidity. The factor, that promotes the appearance of pasteurellosis among animals, is the brake of veterinary and sanitary standards of alimony and maintenance of animals.

Keywords: Pasteurellosis, *P. haemolytica*, animals, epizootological situation, the diseases of viral etiology, the diseases of bacterial etiology